

Mestres de la República: Ensenyar i lluitar

A Subirats (Alt Penedès) cada any se celebren unes **Jornades de Memòria Històrica**. El mes de gener, intentant coincidir amb les dates de la batalla d'Ordal (22-23 gener 1939) que va frenar 24 hores l'avenç franquista, facilitant la fugida de Barcelona a milers de persones.

Les Jornades arriben, enguany, a la 14a edició. L'any 2018, les vam dedicar a les mestres de la República. Enguany (11 a 27 de gener) presentarem dins el context de l'**exili provocat per la guerra espanyola**, una exposició sobre les **Germanes Úriz Pi**, elaborada pel Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya.

Les germanes Úriz Pi eren navarreses que van fer la seva tasca docent a Catalunya. Van impulsar la pedagogia Freinet, van col·laborar a la revista Batec que agrupava mestres que treballaven amb aquesta orientació, van ajudar al renaixement de l'ensenyament als anys 30 del segle passat, al nostre país. Han aconseguit un cert reconeixement, a les quatre capitals catalanes hi ha carrers amb el seu nom. Per la seva actuació, el 1939 van haver d'exiliar-se; el seu destí va ser França, on, davant la invasió de Hitler, amb altres republicans espanyols van col·laborar amb la resistència antinazi. Van haver de tornar a fugir de la persecució; van acabar a Berlín, on van morir. Van acabar la seva

vida fugint de la doble repressió, la nazi i la franquista que no les permetia tornar a casa.

El suport de l'Ajuntament de Subirats ens ha permès, any rere any, recordar uns fets que han marcat la història del nostre país fins al dia d'avui. És impactant poder fer **sessions adreçades a alumnat de secundària sobre allò que van viure i patir els seus avis o besavis**. Avui, quan es blanqueja contínuament el franquisme per part dels sectors nostàlgics de la dictadura i d'alguns mitjans de desinformació, és important i necessari donar informació històrica fidedigna. Cal animar tothom, cal animar-nos el professorat a no passar per alt els fets de la guerra espanyola i el règim franquista posterior. Cal superar el desinterès o la por. És cert que els currículums prescriptius són massa llargs, però ens correspon, per ètica docent, adaptar-los i concretar allò més important per al nostre alumnat. **Memòria històrica** (segona república, cop d'estat, guerra i dictadura) i **la història i cultura del poble gitano** estan actualment dins el currículum que toca impartir, malauradament si no s'imparteix tot poques queixes hi haurà. Es critica el suposat nivell baix en llengua i matemàtiques de l'alumnat, però **apareixen pocs comentaris davant el desconeixement de la nostra història recent per part dels adolescents que estan a les aules**.

Avui, quan es blanqueja contínuament el franquisme per part dels sectors nostàlgics de la dictadura i d'alguns mitjans de desinformació, és important i necessari donar informació històrica fidedigna

Un dels rètols que tenim exposats a Subirats diu *'Objectiu de la República: cap criatura sense escola'*. És important recordar docents de l'època republicana, reivindicar l'esforç dels governs d'aquells anys (1931-1938) en pro de l'ensenyament de tothom, amb una perspectiva laica i crítica dels coneixements. Cal recordar-ho perquè no s'oblidi i poder revisar la situació actual de l'ensenyament al nostre país i a la majoria de països europeus. Aquells mestres, homes i dones, **ensenyaven críticament i lluitaven per canviar la societat**, una tasca educadora que va ser una aposta per **formar una societat més justa**. I per això una pila d'ensenyants van ser depurats i apartats de la docència o, fins i tot, assassinats en temps de la victòria dels franquistes.

Avui, en una societat que encara arrossega les seqüeles d'aquella dictadura, cal recordar-los per no oblidar mai el seu llegat i perquè, tot i que potser no vivim una situació tan convulsa com la que van patir (*o sí?*), **els reptes socials i polítics actuals requereixen una actitud semblant de compromís i consciència crítica**. Tenim davant problemes importants, començant pel caos climàtic i les grans desigualtats socioeconòmiques que provoquen la greu crisi de l'habitatge, la pobresa, els comportaments racistes...

L'ensenyament hauria de ser un vehicle de transformació social, com es va intentar a l'època republicana

Persones com les que recordem a Subirats enguany, van posar en perill la seva vida per ensenyar allò que tocava saber i actuar de manera conseqüent a allò que predicaven. Avui no hem de ser herois, però **hem de complir allò que s'espera de nosaltres**. No podem presumir gaire d'ensenyament crític envers les grans mentides dels mitjans de

desinformació ni d'impulsar o donar suport a les lluites per un habitatge digne a totes les famílies del nostre alumnat, per exemple.

Tenint en compte el context social on es desenvolupa la nostra tasca, mestres i professorat **tenim la responsabilitat d'ajudar el nostre alumnat a pensar críticament sobre les problemàtiques socials que afecten tothom**. En aquesta línia, l'ensenyament hauria de ser un vehicle de transformació social, com es va intentar a l'època republicana. Hem d'evitar que les generacions actuals es quedin desconnectades de la realitat que les envolta, sense les eines per lluitar en pro d'una millora social que afavoreixi, sobretot, el sector més desafavorit de la població.

No podem permetre que l'oblit guanyi el combat contra la veritat, com pretenen els polítics de dretes i no tan de dretes. I hem de continuar lluitant **per una escola que sigui, com també ens diu Freire, un instrument per a la llibertat i la transformació social**.